

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a unor prevederi din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare
(termenul de decădere din dreptul de a contesta actele executorului
judecătoresc)

(sesizarea nr. 30g/2019)

CHIȘINĂU

5 aprilie 2019

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 14 februarie 2019
și înregistrată pe aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a tezei a doua din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare: „Persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de 6 luni.”, ridicată de către dl avocat Anatolie Bacalîm, în dosarul nr. 2r-2541/2018, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională pe 14 februarie 2019 de un complet de judecată din cadrul Curții de Apel Chișinău (domnii judecători Marina Anton, Ion Țurcan și Vitalie Cotorobai), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 25 februarie 2019, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

4. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

5. La ședința publică a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost susținută de către dl avocat Anatolie Bacalîm, autorul acesteia. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și la organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, secretar de stat în cadrul Ministerului Justiției.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

6. Pe 25 mai 2018, dl Dumitru Tărăburcă a contestat în instanța de judecată, în calitate de debitor al procedurii de executare, mai multe acte ale unui executor judecătoresc prin care au fost aplicate măsuri de asigurare a executării, inclusiv sechestre în privința bunurilor sale. Acesta a susținut, între altele, că actele contestate au fost emise în noiembrie 2016, însă i-au fost aduse la cunoștință în luna mai 2018. Prin urmare, debitorul a solicitat repunerea în termenul pentru contestarea actelor executorului judecătoresc.

7. Prin încheierea din 20 noiembrie 2018, Judecătoria Chișinău, sediul central, a refuzat repunerea în termen și a respins ca tardivă acțiunea dlui Dumitru Tărăburcă. Sub acest aspect, instanța de judecată a menționat că articolele 161 alin. (1) și 162 alin. (2) din Codul de executare stabilesc că persoana interesată nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de șase luni. Termenul de șase luni este un termen de decădere. Dl Dumitru Tărăburcă a contestat cu recurs această încheiere.

8. În cadrul procedurii recursului, dl avocat Anatolie Bacalîm, care apără interesele dlui Dumitru Tărăburcă, a ridicat excepția de neconstituționalitate a tezei a doua din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare: „Persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de 6 luni.”

9. Prin încheierea din 29 ianuarie 2019, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

[...]”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

11. Prevederile relevante ale Codului de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004, sunt următoarele:

Articolul 42

Participanții la procedura de executare

„Participanți la procedura de executare sunt: părțile, creditorii intervenienți, reprezentanții, specialiștii, experții, interpreții și martorii asistenți.”

Articolul 43

Părțile în procedura de executare

„(1) Părți în procedura de executare sunt: creditorul și debitorul.

[...]”

Articolul 65

Actele executorului judecătoresc

„(1) La îndeplinirea atribuțiilor și a îndatoririlor sale legate de punerea în executare a documentelor executorii, executorul judecătoresc emite încheieri, întocmește procese-verbale și alte acte de procedură.

[...]”

Articolul 66

Încheierile executorului judecătoresc

„[...]”

(2) Încheierea executorului judecătoresc este executorie de drept din momentul emiterii și poate fi contestată, în termen de 10 zile **de la data comunicării**, în instanța de judecată în a cărei rază teritorială biroul executorului judecătoresc își are sediul sau, în cazul municipiului Chișinău, în instanța de judecată în a cărei circumscripție camera teritorială a executorilor judecătorești a stabilit competența teritorială a executorului judecătoresc, dacă legea nu prevede altfel. Contestarea încheierilor

executorului judecătoresc nu poate fi temei de suspendare a executării, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod.”

Articolul 67

Expedierea și înmânarea actelor executorului judecătoresc

„(1) Actele executorului judecătoresc se trimit destinatarului prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, sau prin orice alt mijloc care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui (telegramă, fax, email etc.) ori se înmânează personal destinatarului ori altor persoane indicate la alin.(2) de către executorul judecătoresc din oficiu sau la cererea părții interesate.

(2) În cazul absenței destinatarului persoană fizică, documentele menționate la alin.(1) se înmânează unui membru adult al familiei lui, rudelor, afinilor acestuia sau unei persoane care locuiește cu destinatarul, unei persoane cu funcție de răspundere din primărie sau președintelui asociației locatarilor de la domiciliul destinatarului, pentru a i se transmite lui. Persoana care a primit documentele este responsabilă de transmiterea sau de comunicarea lor neîntârziată destinatarului, răspunde pentru prejudiciile cauzate prin necomunicarea sau prin comunicarea tardivă a actelor. Documentul se consideră înmânat destinatarului la data indicată în avizul de primire.

(3) În cazul persoanei juridice, documentele se expediază pe adresa ei juridică și se consideră recepționate la data intrării lor în sediu sau la data înmânării lor unui angajat din administrație, din oficiul sau din secretariatul debitorului pentru a fi transmise destinatarului.

(4) În cazul în care înmânarea actului executorului judecătoresc către persoanele indicate la alin.(2) și (3) nu a fost posibilă, actul va fi comunicat prin publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(5) Atât destinatarul, cât și persoana care a primit documentele pentru a le transmite semnează și restituie avizul de primire.

(6) Refuzul de a primi actele executorului judecătoresc se atestă de către executorul judecătoresc în proces-verbal. Acest fapt însă nu împiedică efectuarea actelor de executare.

(7) Termenul de contestare curge de la data indicată în avizul de primire, în confirmarea transmiterii documentului sau în procesul-verbal de înmânare a actului persoanelor indicate la alin.(2) și (3), sau de la data comunicării actului în modul prevăzut la alin.(4).”

Articolul 161

Persoanele care sunt în drept să conteste actele de executare

„(1) Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc sau acțiunile/inacțiunea acestuia pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terții care consideră că prin actele de executare sau acțiunile/inacțiunea executorului judecătoresc le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege. Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc **nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni.**

[...]”

Articolul 162

Termenul de contestare a actelor de executare întocmite de executorul judecătoresc

„(1) Actul de executare întocmit de executorul judecătoresc poate fi contestat de participanții la procesul de executare în termen de **15 zile de la data săvârșirii** lui ori a refuzului de a săvârși anumite acte, dacă legea nu prevede altfel. Terții care nu au participat la procesul de executare pot contesta actele de executare, întocmite de executorul judecătoresc, în termen de 15 zile de la data la care au aflat ori trebuie să afle despre aceste acte.

(2) Persoana poate fi repusă în termenul de contestare în condițiile Codului de procedură civilă. **Persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de 6 luni.**”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

12. Prin decizia din 25 februarie 2019, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei excepții de neconstituționalitate, stabilite în jurisprudența sa constantă.

13. Curtea a reținut că obiectul excepției de neconstituționalitate este teza a doua din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare. Verificarea constituționalității acestui tip de acte normative ține de competența sa *ratione materiae*, potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect examinarea unui recurs formulat împotriva unei încheieri prin care a fost refuzată repunerea în termenul de contestare a actelor executorului, iar acțiunea debitorului a fost respinsă ca tardivă. Instanța de judecată s-a bazat pe prevederile articolului 162 alin. (2) din Codul de executare și a menționat că persoana interesată nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii actului contestat au trecut mai mult de șase luni, acesta fiind un termen de decădere. Prin urmare, Curtea a admis că instanța de recurs va aplica dispozițiile contestate din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare, mai exact atunci când va determina dacă prima instanță a refuzat, în mod corect, repunerea în termen și a respins acțiunea ca tardivă.

15. De asemenea, excepția a fost ridicată de către reprezentantul uneia dintre părțile la proces.

16. Curtea a constatat că obiectul sesizării este identic cu obiectul sesizării nr. 91g/2016, care a fost declarată inadmisibilă prin Decizia nr. 55 din 6 septembrie 2016. În această decizie, Curtea a reținut că dispozițiile articolului 162 alin. (2) din Codul de executare, potrivit cărora persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de șase luni, nu încalcă dreptul de acces liber la justiție, pentru că acestea nu împiedică justițiabilul să conteste actul de

executare, ci doar instituie anumite termene care trebuie respectate (DCC nr. 55 din 6 septembrie 2016, § 19).

17. Actele Curții reprezintă interpretări care se bucură de autoritate, în lumina condițiilor sociale și morale și a nivelului de cunoaștere științifică existente în momentul pronunțării lor. De obicei, ele sunt respectate și invocate de către aceasta în interesele certitudinii juridice și ale evoluției ordonate a jurisprudenței sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Scoppola v. Italia* (nr. 3), 22 mai 2012, § 94). Totuși, Curtea poate hotărî ulterior că interpretarea pe care a oferit-o în cauzele precedente poate fi dezvoltată sau că există alte motive incontestabile pentru a-și schimba interpretarea, inclusiv pentru a se asigura că modul în care interpretează Constituția reflectă schimbările sociale și coincide cu condițiile de viață ale prezentului (HCC nr. 13 din 14 mai 2018, § 23).

18. În Hotărârea nr. 6 din 19 martie 2019, § 61, Curtea a reținut că dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decât de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În caz contrar, el riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, el trebuie să creeze premisele realizării acestuia. Așadar, având în vedere această jurisprudență recentă, Curtea își va dezvolta abordarea precedentă.

19. Mai mult, Curtea a reținut că prezenta sesizare conține elemente de noutate față de sesizarea nr. 91g/2016, *i.e.* critica relativă la imprevizibilitatea dispozițiilor contestate, care poate genera abuzuri din partea executorilor judecătorești, precum și critica cu privire la încălcarea dreptului de proprietate al debitorilor. Astfel, Curtea a constatat motive suficiente de natură să impună reexaminarea atât a soluției adoptate în trecut, cât și a considerentelor pe care s-a bazat această soluție.

20. Pentru a declara admisibilă sesizarea, Curtea a trebuit să stabilească și incidența drepturilor garantate de Constituție, invocate de către autorul acesteia.

21. Curtea a apreciat că problema ridicată în prezenta cauză constă în verificarea conformității tezei a doua din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare cu exigențele calității legii, în special în verificarea caracterului cert al acestei norme și a lipsei insecurității juridice pentru destinatarii săi.

22. De asemenea, prevederile contestate ar putea fi considerate, în anumite circumstanțe, un obstacol procedural (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Markovic și alții v. Italia* [MC], 14 decembrie 2006, § 94; *Balakin v. Rusia*, 4 iulie 2013, § 40) pentru examinarea de către instanțele de judecată a fondului contestației împotriva actelor executorului judecătoresc. Din acest motiv, Curtea a trebuit să verifice dacă dispozițiile criticate ar putea afecta esența dreptului de acces la un tribunal.

23. Curtea a constatat că aplicarea sechestrelor în privința bunurilor mobile sau imobile poate constitui o ingerință în dreptul de proprietate al debitorului (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea Curții Europene în cauza

Luordo v. Italia, 17 iulie 2003, § 67, în care restrângerea drepturilor unei persoane de a administra și de a dispune de bunurile sale într-o procedură de insolabilitate (similară unei proceduri de executare silită) a fost considerată de Curte drept o ingerință în dreptul de proprietate sub forma controlului folosinței proprietății, în sensul celui de-al doilea paragraf al articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție).

24. În acest context, Curtea Europeană a menționat că articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție pretinde adoptarea anumitor măsuri pentru asigurarea protecției dreptului de proprietate. Statele au în special obligația de a institui proceduri judiciare care implică garanții suficiente și, prin urmare, le permit tribunalelor să soluționeze în mod eficient și corect orice litigii între persoane private, precum și între indivizi și stat (*Sovtransavto Holding v. Ucraina*, 25 iulie 2002, §§ 96, 97). Curtea a admis că imposibilitatea realizării în mod efectiv a dreptului de a contesta actele executorului judecătoresc care restrâng dreptul de folosință și dispoziție în privința bunurilor debitorilor poate constitui, în anumite circumstanțe, un eșec al statului de a-și respecta obligațiile procedurale pozitive care decurg din articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Astfel, având în vedere această jurisprudență, Curtea a reținut în prezenta cauză și incidența dreptului de proprietate, sub aspectul respectării obligației pozitive de a se institui proceduri care să asigure protecția acestuia.

25. Cu privire la dispozițiile legale contestate, deși autorul a criticat doar teza a doua din articolul 162 alin. (2) din Codul de executare: „Persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de 6 luni.”, Curtea a constatat că teza a doua din articolul 161 alin. (1) stabilește, de asemenea, că actele de executare întocmite de către executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni. Având în vedere că aceste dispoziții legale repetă, în principiu, prevederile contestate de către autorul excepției, Curtea a decis să le examineze și pe acestea.

26. Mai mult, Curtea a observat că, deși autorul excepției a reproșat doar faptul că termenul de șase luni pentru repunerea persoanei în dreptul de a contesta actele executorului se calculează din momentul emiterii acestora, articolul 162 alin. (1) din Cod stabilește că termenul de 15 zile pentru depunerea contestației se calculează, de asemenea, din momentul emiterii actelor. Pentru că aceste dispoziții legale nu pot fi privite în mod izolat, ci în coroborare, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent, Curtea a decis să supună controlului de constituționalitate și textul de lege care reglementează modul de calculare a termenului pentru depunerea contestației, *i.e.* „de la data săvârșirii lui ori a refuzului de a săvârși anumite acte” din articolul 162 alin. (1) din Codul de executare.

27. Prin urmare, Curții îi rămâne să examineze prevederile menționate *supra* prin prisma prevederilor articolului 20 din Constituție, care garantează accesul liber la un tribunal, coroborat cu articolul 23 alin. (2), care stabilește

exigențele standardului calității legii, și cu articolul 46, care garantează protecția dreptului de proprietate.

28. În continuare, Curtea va trece la examinarea fondului cauzei.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 20, COROBORAT CU ARTICOLELE 23 ALIN. (2) ȘI 46 DIN CONSTITUȚIE

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

29. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că posibilitatea persoanei de a contesta actele emise de către executorii judecătorești în procedura de executare este imprevizibilă. Pe de o parte, articolele 66 alin. (2) și 67 alin. (7) din Codul de executare stabilesc că termenul pentru contestarea încheierilor și a celorlalte acte ale executorului judecătorec se calculează din momentul comunicării actului, iar pe de altă parte, articolul 162 alin. (2) din Cod prevede că persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de 6 luni. Sub acest aspect, autorul susține că este imposibilă contestarea unui act care îi lezează drepturile și interesele unui debitor sau unui alt participant la procedura de executare, dacă acesta a aflat despre existența actului abia după șase luni de la adoptarea sa. Autorul consideră că persoanei trebuie să i se ofere posibilitatea de a contesta actele în discuție de la data la care acesta i s-a adus la cunoștință, nu de la data emiterii lui.

30. Prin urmare, în opinia autorului excepției, soluția legislativă potrivit căreia persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat al executorului judecătorec au trecut mai mult de șase luni contravine dreptului de acces liber la justiție și nu asigură protecția dreptului de proprietate al debitorilor.

B. Argumentele autorităților

31. Președintele Republicii Moldova a menționat că Codul de executare nu împiedică justițiabilii să conteste actele de executare, legea doar instituie anumite termene care urmează a fi respectate. De altfel, instituirea unor termene servește unei mai bune administrări a justiției. Obligația părților de a-și exercita drepturile în termenele stabilite de lege dau conținut ordinii de drept și reprezintă expresia celerității și a fermității în privința procedurii de executare a hotărârilor judecătorești. Prin urmare, Președintele Republicii Moldova consideră că prevederile contestate nu instituie o limitare disproporționată a accesului liber la justiție.

32. Parlamentul a susținut în opinia sa scrisă că prevederile contestate nu încalcă accesul liber la justiție, ci instituie anumite limite. Astfel, stabilirea

unor termene de decădere în vederea exercitării unor drepturi procedurale constituie o prerogativă exclusivă a Parlamentului.

33. În opinia sa scrisă, Guvernul a menționat că prevederile contestate urmăresc scopul asigurării securității raporturilor juridice și sunt proporționale cu acesta.

C. Aprecierea Curții

1. Principii generale

1.1. Calitatea legii

34. Exigențele preeminenței dreptului presupun, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41). În acest sens, articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

35. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial.

36. La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când îi permite persoanei – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda*, 30 octombrie 2018, § 88; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 40).

37. Totodată, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a-i oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66; *Seychell v. Malta*, 28 august 2018, § 50-52).

38. O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61).

39. La elaborarea unui act normativ, legislatorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor calității, *i.e.* accesibilitatea și previzibilitatea. În particular, textul legislativ trebuie să fie conform cu principiul coerenței (HCC nr. 6 din 19 martie 2019, §§ 39, 40).

40. Astfel, legea trebuie să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, care generează incertitudine și insecuritate juridică (HCC nr. 2 din 30 ianuarie 2018, § 45).

1.2. Dreptul de acces la un tribunal

41. Dreptul de acces la un tribunal, garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie unul practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuție reclamă ca persoanele să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor lor. Dreptul de acces la un tribunal include nu doar dreptul de a iniția o acțiune, ci și dreptul la soluționarea cauzei de către un tribunal competent să se pronunțe asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (*Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, § 86).

42. Dreptul de acces la un tribunal nu este un drept absolut. Acesta poate fi limitat. Limitările accesului la o instanță trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale, pentru a nu afecta însăși esența dreptului. Această afirmație este valabilă și pentru normele de natură procedurală care stabilesc termene în interiorul cărora persoanele ar putea formula o contestație (*Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, § 36).

43. Folosirea termenelor limitative privește asigurarea bunei-administrații a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice.

44. Durata termenului este o chestiune în privința căreia statul dispune de o marjă de apreciere. De principiu, instituirea unor termene scurte (e.g. de cinci, de șapte sau de zece zile) pentru formularea unei contestații nu ridică, *per se*, o problemă în baza articolului 6 § 1 din Convenția Europeană (*Mamikonyan v. Armenia*, 16 martie 2010, § 29).

45. Totuși, aceste termene nu trebuie să fie excesiv de rigide, pentru a lipsi persoana de o contestație efectivă. Astfel, dreptul de a înainta o acțiune sau de a introduce o cale de atac trebuie să apară din momentul în care persoana a luat cunoștință, în mod efectiv, de actul care poate să aducă atingere drepturilor sau intereselor sale legitime (*Miragall Escolano și alții v. Spania*, 25 ianuarie 2000, § 37; *Georgiy Nikolayevich Mikhaylov v. Rusia*, 1 aprilie 2010, § 54).

1.3. Aspectul procedural al dreptului de proprietate

46. Dreptul la un proces echitabil presupune că orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî în privința încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. Unul dintre aceste drepturi cu caracter civil este dreptul de proprietate. În timp ce

articolul 46 din Constituție asigură protecția dreptului de proprietate, sub aspectul său substanțial, articolul 20 din Constituție pretinde adoptarea unor garanții procedurale, în vederea soluționării litigiilor privind dreptul de proprietate. Cu alte cuvinte, dispozițiile articolului 46 din Constituție stabilesc limitele ingerinței în dreptul de proprietate, iar dispozițiile articolului 20 garantează accesul la un tribunal și la un proces echitabil pentru a se stabili dacă ingerința a fost proporțională.

47. Cu privire la aspectul procedural al dreptului de proprietate, Curtea Europeană a menționat că, deși articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu stabilește, în mod expres, obligații procedurale, dreptul național trebuie să ofere persoanei posibilitatea de a prezenta cazul său unei autorități competente să se pronunțe în privința măsurii care aduce atingere dreptului său de proprietate (*Vrzić v. Croația*, 12 iulie 2016, § 110). Sub acest aspect, Curtea Europeană a reținut că articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție obligă statele contractante să instituie proceduri judiciare care implică garanții procedurale suficiente și care permit, prin urmare, tribunalelor naționale să hotărască în mod efectiv și corect cu privire la orice litigii privind dreptul de proprietate dintre indivizi sau dintre indivizi și stat (*Zagrebačka banka d.d. v. Croația*, 12 decembrie 2013, §§ 250, 251). Garanțiile articolului 6 din Convenție sunt aplicabile și în cadrul acestor proceduri.

48. Prin urmare, atunci când este în discuție dreptul de proprietate, persoana interesată trebuie să aibă la dispoziție suficiente garanții procedurale și trebuie să aibă posibilitatea unui acces efectiv la un tribunal, care să se pronunțe cu privire la pretenziile ingerințe în dreptul său.

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

49. Curtea reține că, în baza articolului 162 alin. (1) din Codul de executare, participanții la procedura de executare pot contesta actele executorilor judecătorești în termen de 15 zile de la data emiterii lor. Terții care nu au participat la procesul de executare pot contesta actele de executare întocmite de executorul judecătoresc în termen de 15 zile de la data la care au aflat ori trebuie să afle despre aceste acte.

50. Spre deosebire de aceste dispoziții legale, potrivit articolelor 66 alin. (2) și 67 alin. (7) din Codul de executare, termenul pentru contestarea încheierilor și a celorlalte acte ale executorului judecătoresc se calculează din momentul comunicării actului destinatarului său.

51. În consecință, contestarea actelor emise în procedura de executare este reglementată în mod divergent de mai multe prevederi ale aceluiași act normativ. Această incoerență normativă creează insecuritate juridică pentru destinatarii legii. Atât justițiabilii, cât și subiectele dotate cu competența aplicării Codului de executare se află în dificultate, fiind puși în situația de a alege între mai multe variante posibile.

52. Chiar făcându-se apel la consultața de specialitate, persoana nu ar putea stabili, fără echivoc, în baza cărei norme – articolul 162 alin. (1), articolul 66 alin. (2) sau articolul 67 alin. (7) din Codul de executare – se va stabili data de la care se calculează termenul pentru contestarea actului executorului judecătoresc. Există riscul ca alegerea unei norme să fie stabilită în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei dotați cu competența aplicării legii, astfel încât persoana să nu-și poată realiza în mod efectiv dreptul de a contesta un act al executorului judecătoresc, inclusiv unul prin care se aplică sechestrul în privința bunurilor.

53. Aplicarea modului de calculare a termenului prevăzut de articolul 162 alin. (1) din Codul de executare ar putea conduce la restrângerea nejustificată a dreptului de acces la un tribunal. Astfel, un debitor sau un alt participant la procedura de executare căruia din culpa executorului nu i s-a trimis actul de executare sau care nu recepționează acest act în timp util, prin intermediul serviciilor poștale, nu își va putea realiza în mod efectiv dreptul de a contesta actul respectiv în cele 15 zile de la emiterea acestuia.

54. S-ar putea susține că prevederile tezei întâi a articolului 162 alin. (1) din Codul de executare sunt aplicabile doar în privința persoanelor care au participat în mod efectiv la o acțiune de executare, pentru că prevederile acesteia utilizează noțiunea de „participanți la procesul de executare”, în vederea desemnării subiectelor care au dreptul de a contesta actele executorilor judecătorești în termen de 15 zile de la data emiterii lor. Totuși, Codul de executare reprezintă un sistem juridic coerent, iar prevederile sale trebuie interpretate în mod sistematic. Sub acest aspect, Curtea observă că, potrivit articolului 42 din Cod, participanții la procedura de executare sunt: părțile (creditorul și debitorul), creditorii intervenienți, reprezentanții, specialiștii, experții, interpreții și martorii asistenți. Prin urmare, prevederile în discuție sunt aplicabile deopotrivă în cazul persoanelor care au asistat sau nu au asistat la acțiunile de executare.

55. Curtea observă că, în cauza în care a fost ridicată prezenta excepție de neconstituționalitate, autorul a pretins că actele de executare, inclusiv aplicarea unor sechestre, i-au fost aduse la cunoștința debitorului peste aproximativ 18 luni.

56. În asemenea condiții, chiar dacă persoana a luat cunoștință de actele executorului, ea se va afla în imposibilitatea repunerii în termenul pentru realizarea dreptului la contestarea actelor de executare, pentru că, potrivit articolelor 161 alin. (1) și 162 alin. (2) din Codul de executare, persoana nu poate fi repusă în termen dacă au trecut mai mult de 6 luni din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat. Această idee este valabilă și pentru ipoteza în care terții care nu au participat la procedura de executare află despre existența unor acte de executare care le lezează drepturile și interesele, însă nu le vor putea contesta, pentru că au trecut mai mult de șase luni din momentul emiterii lor.

57. Sub acest aspect, Curtea Europeană a menționat că, deși respectarea termenelor prevăzute în legislația internă este în interesul securității juridice și al bunei-administrări a justiției, în cazuri excepționale trebuie să se dea dovadă de flexibilitate, pentru a se asigura faptul că accesul la un tribunal nu este limitat prin încălcarea prevederilor Convenției (*Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, § 42).

58. În acest sens, Curtea își reiterează constatările din Hotărârea nr. 6 din 19 martie 2019, § 61, în care a menționat că, de vreme ce statul a prevăzut dreptul de a formula o contestație, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestui drept.

59. Având în vedere cele menționate, Curtea conchide că teza a doua „Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni.” a articolului 161 alin. (1), teza a doua „Persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de 6 luni.” a articolului 162 alin. (2) și textul „de la data săvârșirii lui ori a refuzului de a săvârși anumite acte” din articolul 162 alin. (1) din Codul de executare contravin articolului 20, coroborat cu articolele 23 alin. (2) și (4), din Constituție și, prin urmare, trebuie declarate neconstituționale.

60. Astfel, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri, termenul pentru contestarea actelor emise de către executorii judecătorești în procedura de executare se va calcula potrivit regulilor stabilite de articolele 66 alin. (2) sau, după caz, 67 alin. (7) din Codul de executare. În ipoteza în care actele emise de executor sunt contestate de către terții care nu au participat la procedura de executare se vor aplica în continuare prevederile tezei a doua din articolul 162 alin. (1) din Codul de executare, potrivit cărora terții care nu au participat la procesul de executare pot contesta actele de executare, întocmite de executorul judecătoresc, în termen de 15 zile de la data la care au aflat ori trebuiau să afle despre aceste acte. Persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de contestare a actelor emise de către executor vor putea fi repuse în termenul de contestare, în baza tezei întâi a articolului 162 alin. (2) din Codul de executare, în condițiile Codului de procedură civilă.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 literele a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite* excepția de neconstituționalitate ridicată de către dl avocat Anatolie Bacalîm, în dosarul nr. 2r-2541/2018, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 162 ALIN. (2) DIN CODUL DE EXECUTARE

2. *Se declară neconstituționale:*

- teza a doua „Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni.” a articolului 161 alin. (1) din Codul de executare;
- textul „de la data săvârșirii lui ori a refuzului de a săvârși anumite acte” din articolul 162 alin. (1) din Codul de executare;
- teza a doua „Persoana nu poate fi repusă în termen dacă din data emiterii sau a refuzului emiterii actului contestat au trecut mai mult de 6 luni.” a articolului 162 alin. (2) din Codul de executare.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

*Chișinău, 5 aprilie 2019
HCC nr. 8
Dosarul nr. 30g/2019*